PUBLIEKE SECTOR ACCOUNTANTS

gemeente Zoetermeer

Accountantsverslag 2024

Publieke Sector Accountants B.V.
Kralingseweg 223
3062 CE Rotterdam
www.publiekesectoraccountants.nl
info@psa-ra.nl

Aan de gemeenteraad van de
gemeente Zoetermeer
Postbus 15
2700 AA ZOETERMEER

Onderwerp
Accountantsverslag 2024

Datum
30 juni 2025

Kenmerk
312021003.25.265

Geachte leden van de gemeenteraad,

Wij hebben de controle van de jaarrekening 2024 van uw gemeente afgerond. De jaarrekening van gemeente Zoetermeer is opgesteld onder verantwoordelijkheid van het college van burgemeester en wethouders. Met dit accountantsverslag informeren wij u over onze belangrijkste controlebevindingen. Op 7 april 2025 hebben wij (een deel van) de bevindingen in dit accountantsverslag afgestemd met uw concerncontroller, het afdelingshoofd F&C, een afvaardiging van de afdeling F&C en het directieteam. Wij hebben een concept van dit accountantsverslag besproken op 27 mei 2025 met de auditcommissie.

Bij de jaarrekening 2024 hebben wij op 30 juni 2025 een goedkeurende controleverklaring afgegeven.

Ons accountantsverslag is bedoeld om u te ondersteunen in de beoordeling van de jaarrekening 2024. De bevindingen en beschouwingen in dit verslag komen voort uit onze controlewerkzaamheden en diverse besprekingen die wij met uw medewerkers hebben gevoerd. Voor de goede orde vermelden wij dat uw controlerende taak uiteraard verder gaat dan uitsluitend het financieel getinte perspectief vanuit de accountantscontrole.

Wij maken u erop attent dat voor dit accountantsverslag een beperkte verspreidingskring geldt. Het accountantsverslag is uitsluitend bestemd voor de gemeenteraad en het college van burgemeester en wethouders. Wij geven u toestemming om dit accountantsverslag (zonder de persoonlijke handtekening) te publiceren via de agenda's van de raadscommissies en de gemeenteraad.

Met vriendelijke groet,

Publieke Sector Accountants B.V.

ValidSigned door W. Kalkman RA
op 30-06-2025

W. Kalkman RA

Publieke Sector Accountants B.V. is ingeschreven in het handelsregister van de Kamer van Koophandel te Utrecht onder nummer 69411409.

Inhoudsopgave

Contact:

De volgende personen kunnen benaderd worden bij vragen met betrekking tot dit accountantsverslag:

Wouter Kalkman

06 – 2127 2977

wkalkman@psa-ra.nl

Ralf van Hattem

06 – 1234 5175

rvanhattem@psa-ra.nl

Managementsamenvatting 2

1. Onze controleaanpak en de uitkomsten daarbij . 1

2. Financiële positie en resultaat 6

3. Bevindingen eindejaarscontrole 13

4. Interne beheersing 27

5. Overige aangelegenheden 29

6. Aandachtspunten auditcommissie 37

7. Bijlage: verplichte tabel SiSa 41

PUBLIEKE SECTOR ACCOUNTANTS

Managementsamenvatting

PUBLIEKE
SECTOR
ACCOUNTANTS

Managementsamenvatting

Algemeen beeld

De controle van uw gemeente verloopt over het algemeen goed. Uw organisatie is goed in staat om een kwalitatief goede jaarrekening op te stellen inclusief het bijbehorende balansdossier. Wij merken op dat een aantal dossiers hardnekkig niet voldoen aan de afspraken die wij daarover maken. Voorbeelden zijn de overlopende activa en passiva, de voorzieningen groot onderhoud en de niet uit de balans blijkende verplichtingen. Daarnaast is er sprake van aandachtspunten met betrekking tot de tijdige oplevering van de rechtmatigheidsverantwoording en herhalen wij dat het aantal regelingen in de SiSa-bijlage onverminderd hoog blijven. De samenwerking hebben wij als prettig ervaren.

Onze belangrijkste conclusie
De strekking van onze controleverklaring bij uw jaarrekening 2024 is goedkeurend. Er is sprake van een bedrag van € 1.472.000 aan ongecorrigeerde fouten en voor € 2.286.000 aan onzekerheden.

Uw rechtmatigheidsverantwoording
Het college van burgemeester en wethouders heeft geen rechtmatigheidsfouten geconstateerd die groter zijn dan de verantwoordingsgrens. Er is wel sprake van rechtmatigheidsfouten op het gebied van begrotingsrechtmatigheid (€ 0,3 miljoen bruto en netto) en het voorwaardecriterium inzake rechtmatigheid van inkopen (€ 2,1 miljoen).

Financieel resultaat
Het gerealiseerd totaalsaldo van baten en lasten in 2024 bedraagt € 13,8 miljoen nadelig. Uw eigen vermogen neemt daarom af met dit bedrag. Per saldo is tussentijds € 20,6 miljoen onttrokken aan de reserves, zodat het uiteindelijk gerealiseerde resultaat over 2024 € 6,8 miljoen voordelig bedraagt.

Belangrijkste bevindingen en adviezen

Centraal in onze controle staan risico's die verband houden met schattingen en/of fraude. Schattingen kunnen namelijk de getrouwheid van de jaarrekening beïnvloeden door schattingsonzekerheden. Voor fraude geldt dat het opzettelijk is waardoor dit minder snel zal worden ontdekt door de interne en externe controle. De voornaamste schattingsposten in uw jaarrekening zijn de voorzieningen. Bij frauderisicofactoren richten wij ons met name het aspect prestatielevering en op handmatige betalingen.

- Advies om de onzekerheden in het sociaal domein op te lossen (pagina 22 en 23)
- Bi de voorzieningen middelen derden afval en riool de systematiek van de Commissie BBV in de jaarrekening 2025 juist toe te passen (pagina 17)
- Wij adviseren om voor de overlopende activa en passiva (inclusief de overlopende posten rondom de SiSa-regelingen) een uniform proces in te richten, waarbij alle verantwoordelijken op dezelfde wijze boekingen (en onderbouwingen) voor vorderingen en verplichtingen aanleveren. Daarnaast adviseren wij om alvorens de jaarrekening aan te leveren voor de controle intern een extra check uit te voeren op alle opgenomen vorderingen en verplichtingen. De controle van de overlopende posten heeft ons erg veel tijd gekost (pagina 23 en 24).
- Het op een juiste en volledige manier van het verwerken van lasten (inkoopfacturen) is een aandachtspunt. De fout bedraagt afgerond € 1,5 miljoen. Deze lasten zitten nu in de administratie 2025 (pagina 34).
- Voor de voorzieningen voor groot onderhoud geldt dat ondanks de vele gesprekken die wij hebben gevoerd over de onderbouwing van de voorziening groot onderhoud, de documentatie pas aan het einde van de controle aangeleverd. Uiteindelijk leverde dit geen bevindingen op (pagina 17 en 18).

PUBLIEKE SECTOR ACCOUNTANTS

Aanpak en uitkomsten
Financiële positie
Bevindingen controle
Interne beheersing
Overige onderwerpen
Audit Commissie
Bijlage

1. Onze controleaanpak en de uitkomsten daarbij

PUBLIEKE
SECTOR
ACCOUNTANTS

1. Onze controleaanpak en de uitkomsten daarbij

Reikwijdte van de controle

Met de opdrachtbevestiging van 17 juli 2024 (kenmerk 312021003.24.477) heeft u ons de opdracht gegeven tot het controleren van de jaarrekening 2024. De reikwijdte van onze controle staat omschreven in deze opdrachtbevestiging. Er is gedurende het verloop van de controle op geen enkele wijze sprake geweest van een beperking in de reikwijdte van onze controle. De doelstelling van de controle is het afgeven van een controleverklaring bij de jaarrekening van gemeente Zoetermeer.

In dit accountantsverslag geven wij een toelichting op de bevindingen naar aanleiding van de controle. Onze controle wordt verricht in overeenstemming met Nederlands recht, waaronder de Nederlandse Controlestandaarden en de beleidsregels toepassing Wet normering topinkomens (WNT).

Tijdens de uitvoering van de oorspronkelijke controleplanning hebben zich geen wijzigingen van materieel belang in de reikwijdte voorgedaan. Wij achten de reikwijdte van onze controle voor 2024 voldoende voor de doelstelling van onze controle.

Materialiteitsbepaling is overeenkomstig het vastgestelde controleprotocol

De wijze waarop wij de materialiteit bepaald hebben, sluit aan op de door de gemeenteraad op 4 november 2024 vastgestelde ”Controleprotocol 2024”, inclusief het normenkader. De maximaal toe te passen marges voor de accountantscontrole zijn vastgelegd in het Besluit accountantscontrole decentrale overheden (het Bado). De bij onze controle van de jaarrekening 2024 toegepaste goedkeuringstoleranties bedragen derhalve:

Bron: jaarrekening 2024	Fouten	Onzekerheden
Goedkeuringsmaterialiteit	€ 6.800.000	€ 20.400.000

De gemeenteraad heeft in het controleprotocol de rapporteringstolerantie vastgesteld op € 100.000.

De gemeenteraad heeft een besluit genomen op 4 november 2024 dat de verantwoordingsgrens voor de rechtmatigheidsverantwoording 1% van de lasten inclusief de dotatie aan de reserves bedraagt. De rapporteringsgrens voor de paragraaf bedrijfsvoering is gesteld op € 100.000 op basis van een besluit van de gemeenteraad op 4 november 2024.

Onze aanpak is gericht op risico's

Voor de jaarrekeningcontrole 2024 onderkennen wij een aantal risico's en aandachtspunten, die een verhoogd (bruto) risico met zich mee (kunnen) brengen op een materiële fout in uw jaarrekening en die een mogelijke impact op de bedrijfsvoering kunnen hebben. De risico's en aandachtspunten zijn hieronder weergegeven. Opname van een risicogebied of aandachtspunt in deze opsomming betekent niet dat er sprake is van risico's die zich daadwerkelijk voordoen, maar zijn enkel bedoeld om aan te geven dat wij hier tijdens onze controle (extra) aandacht aan hebben besteed. Het inschatten als risico is inherent aan deze posten en is geen gevolg van verwachte leemten in de interne beheersing van uw gemeente. Ook is sprake van inschattingen van bruto risico's, alvorens eventuele beheersmaatregelen zijn genomen.

Risico's voor de jaarrekening 2024

- Bestaan en waardering van activa als gevolg van schattingselementen (inschatting van levensduur en restwaarden).
- De waardering en risico inschatting met betrekking tot lopende grondexploitaties, inclusief de geldende regels rondom het tussentijds winstnemen.
- Verwerking van reservemutaties als gevolg van wijzigingen in de Kadernota rechtmatigheid van de commissie BBV in 2018. Hierin is opgenomen dat mutaties in bestemmingsreserves in principe één-op-één het raadsbesluit volgen.
- De verantwoording en waardering van voorzieningen (met name de voorzieningen groot onderhoud) in relatie tot de aanwezigheid van actuele beheerplannen en andere onderbouwingen.
- Uw fiscale positie in het kader van de vennootschapsbelasting (Vpb).
- "Management override of controls". Dit betreft de mogelijkheid die het management heeft om specifieke controlemaatregelen te omzeilen, bijvoorbeeld door memoriaalboekingen of het schattingsproces. De specifieke aandacht voor dit risico is voorgeschreven vanuit de controlerichtlijnen en is niet uniek voor de gemeente Zoetermeer.
- De naleving van de (Europese) aanbestedingsregels.
- Risico's en onzekerheden in het sociaal domein, waaronder prestatielevering Wet Maatschappelijke Ondersteuning (hierna: WMO) en jeugd.
- De actualiteit van de gevoerde administratie(s), gericht op de betrouwbaarheid van de (tussentijdse) informatievoorziening.
- De voortgang en status van de (noodzakelijke en gewenste) verbeteringen met betrekking tot de kwaliteit van de interne beheersing in relatie tot de af te geven collegeverklaring rechtmatigheid.
- De kwaliteit van de IT-beheersomgeving.

Ter voorkoming van een materiële fout in de jaarrekening heeft u voor risicogebieden beheersmaatregelen getroffen. Wij hebben ons bij de controle gericht op de opzet en het bestaan van de door u ingerichte beheersingsomgeving, die deze risico's moeten verkleinen. Voor een toelichting op een aantal onderkende risico's en aandachtpunten verwijzen wij naar hoofdstuk 3. 'bevindingen eindejaarscontrole'. Daarnaast verwijzen wij u naar onze bevindingen in hoofdstuk 4. 'Interne beheersing'.

De jaarrekening voldoet aan het BBV

Significante verslaggevingsgrondslagen en de toepassing hiervan zijn belangrijk voor de presentatie van de financiële positie en de baten en lasten van gemeente Zoetermeer. Daarnaast vereisen zij van het college van burgemeester en wethouders het toepassen van oordeelsvorming ten aanzien van moeilijke, subjectieve en complexe posities, die vaak – vanwege de noodzaak om inschattingen te moeten maken over het effect van zaken – inherent onzeker zijn.

De belangrijkste verslaggevingsgrondslagen van gemeente Zoetermeer zijn uiteengezet in de jaarstukken 2024 in onderdeel 'Grondslagen voor waardering en resultaatbepaling'.

Wij hebben het door het college van burgemeester en wethouders toegepaste proces voor belangrijke verslaggevingsgrondslagen geëvalueerd en hebben gegevensgerichte controlewerkzaamheden uitgevoerd. Wij hebben de toepassing van de juiste methodiek, de aannames, de berekeningen en de consistente toepassing van de betrokken modellen en/of de van toepassing zijnde financiële verslaggeving beoordeeld. Wij zijn van mening dat de verslaggevingsgrondslagen en de toegepaste inschattingen redelijk zijn en consistent zijn gebruikt: de jaarstukken voldoen aan het BBV (Besluit begroting en verantwoording).

De baten en lasten, alsmede balansmutaties met betrekking tot specifieke uitkeringen zijn rechtmatig

Op basis van uw controleprotocol en normenkader hebben wij de naleving van het financieel rechtmatigheidskader voor uw gemeente met betrekking tot de specifieke uitkeringen gecontroleerd. Hierbij zijn geen materiële bijzonderheden geconstateerd. Uw gemeente maakt gebruik van 36 specifieke uitkeringen, deze zijn verantwoord via de SiSa-bijlage in uw jaarrekening.

Onze conclusie is derhalve dat de baten en lasten, alsmede de balansmutaties met betrekking tot specifieke uitkeringen, rechtmatig zijn weergegeven in de jaarrekening 2024.

Uw rechtmatigheids-verantwoording

In de jaarrekening 2024 legt uw college van burgemeester en wethouders voor het eerst verantwoording af over een drietal rechtmatigheidscriteria die niet expliciet blijken uit het getrouw opnemen van de baten en lasten alsmede de balansmutaties. Dit betreffen het begrotings-, voorwaarden-, en misbruik- en oneigenlijk gebruik criterium. In deze rechtmatigheidsverantwoording licht het college toe in hoeverre bij de in de jaarrekening verantwoorde baten en lasten, alsmede de balansmutaties het begrotings-, voorwaarden-, en misbruik- en oneigenlijk gebruik criterium zijn nageleefd. Dit houdt in dat de verantwoorde baten en lasten, alsmede de balansmutaties in overeenstemming zijn met door de gemeenteraad vastgestelde kaders zoals de begroting en verordeningen en met bepalingen in de relevante wet- en regelgeving. Bij de waarderingsgrondslagen in de jaarrekening is het door de gemeenteraad vastgestelde normenkader van de relevante wet- en regelgeving verder toegelicht.

Deze verantwoording hanteert een grensbedrag omdat alleen de van belang zijnde aspecten in de verantwoording hoeven te worden betrokken. Deze grens is door de gemeenteraad bepaald en bedraagt 1% van de totale lasten inclusief toevoegingen aan de reserves en is daarmee vastgesteld op € 6,8 miljoen.

Er zijn geen afwijkingen geconstateerd boven dit grensbedrag.

Geïdentificeerde fouten in de jaarstukken

Naar aanleiding van onze jaarrekeningcontrole resteren er ongecorrigeerde afwijkingen. De door ons gerapporteerde bevindingen zijn niet materieel (dus hebben geen invloed op de strekking van onze controleverklaring). De overige bevindingen zijn naar onze mening van belang voor uw beoordeling van de jaarstukken en de verdere kwaliteitsverbetering van de administratieve organisatie en interne beheersing.

Voor de (niet materiële) fouten en tekortkomingen in de jaarstukken verwijzen wij u naar de diverse onderdelen van dit rapport.

Goedkeurende controleverklaring voor getrouwheid

Wij zijn van oordeel dat de jaarrekening 2024 van gemeente Zoetermeer een getrouw beeld geeft van het eigen vermogen op 31 december 2024 en het resultaat over 2024. Hierbij geldt als voorwaarde dat de door ons gecontroleerde jaarrekening ongewijzigd door de gemeenteraad wordt vastgesteld. Wij verzoeken u derhalve ons een door voorzitter en de griffier ondertekend besluit van de vastgestelde jaarrekening te verstrekken. Mochten nog wijzigingen worden aangebracht in de definitieve versie van de jaarrekening dan dienen wij deze te beoordelen alvorens onze controleverklaring hierbij mag worden opgenomen.

2. Financiële positie en resultaat

PUBLIEKE
SECTOR
ACCOUNTANTS

2. Financiële positie en resultaat

Uw financiële posititie in 1 oogopslag 2024

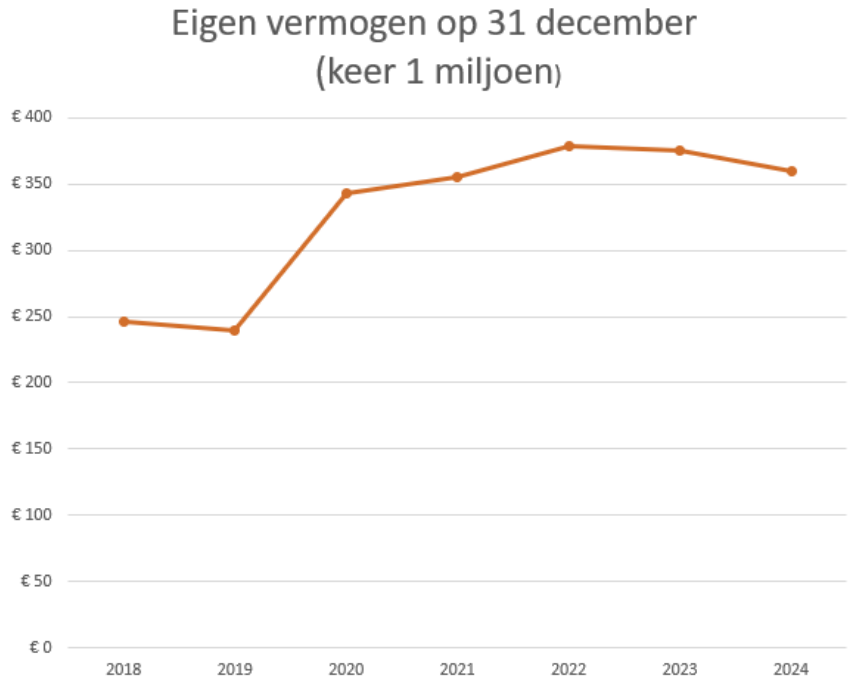

Totale lasten	€ 533M
Totale baten	€ 520M
Weerstandsratio	5,2
Solvabiliteitsratio	56%

De vermogenspositie van uw gemeente neemt in absolute zin af

In het Bbv, de verslaggevingsregels voor gemeenten, wordt een duidelijk onderscheid gemaakt tussen resultaatbepaling en resultaatbestemming. Alle baten en lasten dienen via het overzicht van baten en lasten in de jaarrekening te lopen. Er mogen geen baten of lasten rechtstreeks in het eigen vermogen (dat bestaat uit de algemene reserve en de bestemmingsreserves) worden gemuteerd.

De mutaties in het eigen vermogen vinden plaats door middel van de resultaatbestemming. Het gerealiseerd saldo van baten en lasten over 2024 bedraagt € 14,3 miljoen nadelig. Per saldo is tussentijds € 20,6 miljoen aan de reserves onttrokken, zodat het uiteindelijk gerealiseerde resultaat over 2023 € 6,3 miljoen voordelig bedraagt. Dit resultaat is afzonderlijk vermeld onder het eigen vermogen in de balans.

Eigen vermogen (in € 1.000.000)	2024	2023	2022	2021	2020	2019	2018
Eigen vermogen per 1 januari	**374,7**	**378,5**	**354,8**	**343,0**	**239,6**	**246,2**	**245,6**
Tussentijdse resultaatbestemming	-/- 20,6	-/- 14,2	-/- 6,5	-/- 3,5	98,9	-/- 11,0	-/- 9,1
Gerealiseerd resultaat	6,8	10,4	30,2	15,3	4,5	4,4	9,7
Totaal (‘gerealiseerd *saldo van baten en lasten*’)	**-/- 13,8**	**-/- 3,8**	**23,7**	**11,8**	**103,4**	**-/- 6,6**	**0,6**
Eigen vermogen per 31 december	**360,9**	**374,7**	**378,5**	**354,8**	**343,0**	**239,6**	**246,2**

De tussentijdse resultaatbestemming bestaat uit de stortingen in en onttrekkingen uit de reserves, in overeenstemming met de besluiten van uw gemeenteraad. De omvang van het eigen vermogen bedraagt ultimo 2024 56% van het balanstotaal (op 1 januari 2024: 62% van het balanstotaal). In de toelichting op balans bij het onderdeel eigen vermogen van de jaarrekening geeft het college een nadere toelichting op de mutaties in het eigen vermogen over het jaar 2024. Wij verwijzen u naar deze toelichting. Het verloop van het eigen vermogen van uw gemeente ziet er als volgt uit:

Als signaalwaarde voor de solvabiliteitsratio geldt volgens de VNG een percentage van 20%. Bij een solvabiliteitsratio lager dan 20% bevindt de gemeente zich op glad ijs. In de begroting 2024 heeft de gemeenteraad de solvabiliteit bepaald op 57%. De solvabiliteit in de jaarrekening 2024 komt uit op 57% en is derhalve gelijk aan de begroting. Ter vergelijking hebben wij de solvabiliteit van een aantal gemeenten opgenomen. Daaruit blijkt dat de solvabiliteit van uw gemeente per 31 december 2024 boven het gemiddelde van Nederland ligt.

Ter vergelijking over 2023:

Gemeente	Solvabiliteit 2023
Nederland	40%
Zuid-Holland	45%
Gemeenten met 100.000 tot 300.000 inwoners	34%
Den Haag	34%
Leiden	30%
Delft	41%
Leidschendam-Voorburg	63%

Lansingerland	64%
Pijnacker-Nootdorp	63%

Bron: www.waarstaatjegemeente.nl

Resultaat 2024 is beïnvloed door reservemutatie(s)

Het feitelijke saldo van baten en lasten in een jaar wordt weergegeven als het gerealiseerde totaalsaldo van baten en lasten. Daarnaast kent de gemeente ook het gerealiseerde resultaat. Dit is het gerealiseerde totaalsaldo van baten en lasten plus of min de tussentijdse resultaatbestemmingen. Deze bestemmingen bestaan uit in de loop van het jaar gedane onttrekkingen uit reserves minus de tussentijdse stortingen in reserves. De stortingen dan wel onttrekkingen aan reserves vinden plaats op basis van de door u genomen besluiten. Het gerealiseerde resultaat is dus mede het gevolg van de bestuurlijke besluitvorming.

Concreet betekent dit voor uw gemeente het volgende:

De exploitatie over 2024 laat een nadelig gerealiseerd saldo van baten en lasten van € 14 miljoen (exclusief mutaties in reserves) zien, ten opzichte van een begroot (na wijziging) nadelig saldo van € 30 miljoen (exclusief mutaties in reserves). Dit is een voordeel van € 16 miljoen. Het gerealiseerde voordelig resultaat ad € 7 miljoen is afzonderlijk op de balans onder het eigen vermogen opgenomen. In de jaarstukken wordt op diverse plaatsen een nadere toelichting gegeven op de totstandkoming van het resultaat en worden de verschillen tussen de begroting (na wijziging) en de gerealiseerde baten en lasten verklaard. Wij verwijzen u naar deze toelichtingen.

Exploitatieresultaat (in € 1.000.000)		
Totale baten	520	
Totale lasten	534	
Gerealiseerde saldo van baten en lasten nadelig		**14**
Af: stortingen in reserves	147	
Bij: onttrekkingen aan reserves	168	
Saldo mutaties reserves, per saldo onttrekking		**21**
Gerealiseerd resultaat (voordelig)		**7**

Het nadelige exploitatieresultaat 2024 (vóór bestemming) is mede ontstaan na een aantal incidentele baten en lasten. Door het effect van de incidentele baten en lasten buiten beschouwing te laten, ontstaat meer inzicht in de reguliere baten en lasten. Het inzicht in de reguliere baten en lasten is van belang, omdat het een betere indicatie geeft van de toekomstige baten en lasten, overigens zonder rekening te houden met beleidswijzigingen. In de toelichting op het overzicht van baten en lasten is eveneens inzicht in de incidentele baten en lasten gegeven. Kortheidshalve verwijzen wij u naar deze uiteenzetting

Het college van burgemeester en wethouders kwalificeert het weerstandsvermogen als ruim voldoende om de onderkende risico's af te kunnen dekken

Het weerstandsvermogen bestaat uit de relatie tussen de beschikbare weerstandscapaciteit en de benodigde weerstandscapaciteit vanwege ingeschatte risico's. De beschikbare weerstandscapaciteit heeft het college bepaald op € 131,5 miljoen (incl. grondzaken voor € 4,8 miljoen).

De inventarisatie van risico's die in de paragraaf Weerstandsvermogen (in het jaarverslag) is opgenomen, geeft een indicatie van de financiële omvang van de belangrijkste (specifieke) risico's, inclusief een kans inschatting van het zich voordoen van het geïdentificeerde risico, om zo de benodigde weerstandscapaciteit te kunnen bepalen. Daarbij wordt een doorlopend inzicht gegeven in de grootste risico's (qua financiële impact en kans) voor uw gemeente, en wordt aangegeven welke risico's zijn verdwenen en/of

nieuw zijn geïdentificeerd. Ook wordt een inhoudelijke toelichting gegeven op nieuw gedefinieerde en gewijzigde risico's in de top van de grootste risico's.

Uw gemeente heeft op basis van deze risico-inventarisatie door middel van een simulatie berekend wat de benodigde weerstandscapaciteit is bij het vastgestelde zekerheidspercentage. Hieruit volgt een bedrag aan gewenste weerstandscapaciteit van € 25,1 miljoen, inclusief de risico's van grondzaken van € 3,9 miljoen. Het weerstandsvermogen bedraagt 5,2 (concern exclusief grondzaken 5,8, grondzaken 1,2) en voldoet daarmee ruim aan de norm.

Wij verwijzen u voor de onderkende risico's en de kwantificering daarvan naar de paragraaf Weerstandsvermogen en risicobeheersing. Overigens merken wij hierbij op dat deze cijfers niet aan accountantscontrole of een beoordelingsopdracht zijn onderworpen.

3. Bevindingen eindejaarscontrole

PUBLIEKE
SECTOR
ACCOUNTANTS

3. Bevindingen eindejaarscontrole

Oplevering was niet tijdig gereed en op belangrijke onderdelen voor verbetering vatbaar

De controle van boekjaar 2024 is het vierde jaar waarin wij de jaarrekening controleren. Bij de start van de controle op 3 maart 2025 waren de concept jaarstukken gereed, met uitzondering van de rechtmatigheidsverantwoording. De oplevering van de onderbouwende stukken was op 3 maart 2025 nog niet geheel volledig. De afgesproken stukken waren er vaak wel, echter voldeden deze nog niet altijd. Om deze redenen konden wij de controle van de jaarstukken niet op alle onderdelen conform planning en niet efficiënt uitvoeren. Desalniettemin hebben wij op 3 maart jl. een start kunnen maken met de jaarrekeningcontrole.

Wat viel op in positieve zin:
- Dossier grondexploitatie.

Wat gaat beter:
- In het tweede jaar van de rechtmatigheidsverantwoording, was het voor uw gemeente nog even zoeken wat nu wel en wat nu niet moest worden verantwoord in de rechtmatigheidsverantwoording. Dit werd ook veroorzaakt door personele wisselingen.

Wat moet echt beter:
- Dossier overlopende activa en overlopende passiva. De stukken zijn voor een groot deel pas na 3 weken controle aangeleverd. De aanlevering was nog niet van het niveau wat we zouden verwachten naar aanleiding van de diverse gesprekken die we de afgelopen jaren hierover hebben gevoerd.
- Dossier voorzieningen groot onderhoud. Ondanks alle gesprekken die wij de afgelopen jaren hierover hebben gevoerd, heeft de aanlevering niet plaatsgevonden zoals afgesproken.
- Dossier niet uit de balans blijkende verplichtingen, ondanks onze opmerkingen daarover in 2022 en in 2023.
- De WNT-verantwoording bleek diverse onjuistheden te bevatten, mede als gevolg van een aantal waarnemend gemeentesecretarissen. Ons advies is om de interne controle op de WNT-verantwoording aan te scherpen.

Wij vragen voor de toekomst uw aandacht voor kwalitatieve en tijdige voorbereiding van een aantal onderdelen van het accountantsdossier. Wij bespreken dit graag met de ambtelijke organisatie in een evaluerend gesprek om de samenwerking verder te optimaliseren. De controle is om deze redenen niet efficiënt verlopen en wij zijn in overleg met de afdeling Financiën en Concerncontrol over meerwerk. Wij zullen ook de auditcommissie daarover zo snel als mogelijk over informeren, na hoor en wederhoor met uw ambtelijke organisatie.

Grondexploitaties

Een belangrijke post in de jaarrekening van de gemeente Zoetermeer betreft de voorraden (grondexploitaties). Door de schattingscomponenten die samenhangen met de waardering van de grondexploitaties, besteden wij hier tijdens de controle bijzondere aandacht aan. De risico's voor de grondexploitaties zijn in essentie terug te brengen tot de zogenoemde vijf P's:

- **Planning:** is de tijdsplanning van de projecten afgestemd op de (on)mogelijkheden in de markt? Immers, de marktbehoefte bepaalt welke projecten op welk moment te realiseren zijn.
- **Programmering:** in de afgelopen jaren hebben economische ontwikkelingen geleid tot belangrijke wijzigingen in woningbehoefte en vraag naar bedrijventerrein. Is er een kritische analyse van de 'mix' van aanbod van bedrijventerrein en woningen (huur, koop, vrije kavels, appartementen, etc.) in de projecten, in relatie tot de huidige marktvraag in de gemeente?
- **Prijs:** de verkoopprijzen van woningen zijn momenteel hoog. Hoe vertaalt dit zich in grondprijzen en wat zijn de verwachtingen op de (middel-)lange termijn?
- **Plankosten:** zijn de geraamde kosten die voor de grondexploitaties gemaakt moeten worden realistisch? U kunt hierbij denken aan de totstandkoming van de ramingen van bijvoorbeeld civieltechnische werken en interne plankosten.
- **Parameters:** zijn de gehanteerde kosten- en opbrengstenindexaties in lijn met de actuele marktontwikkelingen en zijn de renteparameter en disconteringsvoet in overeenstemming met de voorschriften in het BBV?

De grondexploitaties zijn door uw gemeente voor de jaarrekening 2024 opnieuw doorgerekend (geactualiseerd), en waar nodig zijn door uw college de verwachtingen bijgesteld. Daarbij is tevens beoordeeld of het onderhanden werk in de jaarrekening op een juiste wijze is gewaardeerd en of er mogelijk een (aanvullende) verliesvoorziening moet worden getroffen of winstnames moeten worden verwerkt.

In exploitatie genomen gronden

Uw gemeente heeft op peildatum 31 december 2024 13 in exploitatie genomen bouwgronden. Per jaareinde 2023 waren dat nog 18 projecten. In het boekjaar 2023 zijn er een vijftal projecten afgesloten, bij de jaarrekening 2024 wordt nog één project afgesloten (gasfabriek Delftsewalllen). De actieve bouwgronden in exploitatie zijn verantwoord onder de voorraden op de balans. De projecten verschillen sterk in omvang, complexiteit en risico's die aan de waardering van de grondexploitaties zijn verbonden. De totale boekwaarde per 31 december 2024 bedraagt € 23,2 miljoen (2023: € 21,8 miljoen). Op deze boekwaarde zijn verliesvoorzieningen in mindering gebracht voor in totaal € 20,3 miljoen (2023: € 19,0 miljoen). De waarde in de hoofdbalans voor het 'onderhanden werk, waaronder bouwgronden in exploitatie' bedraagt daarom € 2,9 miljoen (2023: € 2,8 miljoen) en is het saldo van eerdergenoemde bedragen. Verder schrijft het BBV voor dat eventuele verliezen waarvoor de boekwaarde van het project niet toereikend is als credit-voorziening op de balans moet worden gepresenteerd. Dit bedrag ziet u terug onder de voorzieningen als 'voorziening nadelige complexen grondbedrijf' voor in totaal € 6,9 miljoen (2023: € 5,6 miljoen). Deze voorziening betreft voornamelijk een deel van het verlies op het project 'Palenstein herstructurering' ad. € 3,2 miljoen).

In 2024 is er € 3,7 miljoen resultaat genomen (2023: € 3,1 miljoen) op basis van de 'percentage of completion methode'. De winsten over 2024 komen hoofdzakelijk voort uit de projecten Oosterheem en Lansinghage (beide € 1,6 miljoen). Bij Lansinghage ontstaat dit met name doordat de laatste kavel is verkocht ten behoeve van de ontwikkeling van een hotel. In 2024 zijn bij een aantal projecten de verwachte resultaten op de projecten veranderd ten opzichte van 2023. Hierdoor zijn bij een aantal projecten de verliesvoorzieningen gemuteerd. De totale verliesvoorzienig op de grondexploitaties is in 2024 € 27,3 miljoen (2023: 24,6 miljoen). Dit verschil wordt hoofdzakelijk veroorzaakt door de herziening van de grondexploitatie Markt 10. Waar deze grondexploitatie in 2023 nog uitkwam op een positief eindwaarde is in de jaarrekening voor de herziene grondexploitatie met andere uitgangspunten een verlies genomen van € 4,9 miljoen.

De onzekerheden die met de resultaten van grondexploitaties samenhangen, ontstaan doordat de waardering (en daarmee de te nemen winsten en verliezen) gebaseerd zijn op schattingen. De omvang van de in de toekomst nog te realiseren opbrengsten en kosten is hier een belangrijk factor in. In de huidige portefeuille van bouwgronden in exploitatie verwacht uw gemeente de komende jaren nog € 52,5 miljoen aan investeringen te doen (2023: € 43,6 miljoen) en moet er nog € 58,2 miljoen aan opbrengsten worden gerealiseerd (2023: € 59,7 miljoen). De meeste kosten zijn nog te realiseren bij de projecten Markt10 (€ 11 miljoen) en Edisonpark (€ 22,7 miljoen) De meeste opbrengsten zijn nog te realiseren bij de projecten Oosterheem (€ 11,7 miljoen), Edisonpark (€ 22,7 miljoen) en Markt 10 (€ 7,8 miljoen).

Risicoanalyse en controleaanpak

Wij controleren de waardering van de grondexploitaties aan de hand van een risicoanalyse. In deze analyse betrekken wij de omvang van de nog te realiseren kosten en opbrengsten, de looptijd van de projecten, afwijkingen van het MPG ten opzichte van eerdere jaren, het effect van de parameters, programmering, winstnemingen en verliesvoorzieningen. Op basis van deze risicoanalyse zijn wij van mening dat de risico's op een aantal projecten afnemen. Op basis van onze initiële inschatting kwalificeerden wij de volgende onderdelen het meest risicovol:

- Op termijn is het project Edisonpark het meest risicovol. De reden hiervan is dat dit project veruit de langste looptijd heeft (9 jaar) en dat binnen dit project sprake is van een hoge prognose van kosten en opbrengsten. Bij deze toekomstige baten en lasten is sprake van een hoge schattingsonzekerheid. Op dit project wordt een positief resultaat verwacht van € 864.000 (2023: € 5,3 miljoen). Het risico dat er afwijking zit in de waardering neemt hierdoor toe. Echter achten wij de kans klein dat er in deze grondexploitatie een schattingsfout zit van meer dan € 864.000. Op dat moment zou dit project namelijk omslaan naar een verliesgevend project. Er is een reële kans dat dit bij een volgende actualisatie wel staat te gebeuren, er is immers niet veel marge meer over. De mutaties in dit project zijn met name ontstaan door toevoeging van de Edisonboog op basis van besluitvorming van de gemeenteraad. Doordat er nog nauwelijks gronden zijn verkocht is het risico op onjuiste winstname erg klein. Wij hebben dit project daarom niet verder in onze controle betrokken.
- De grondexploitatie Markt 10 is in 2024 volledig herzien en de nieuwe aanbestedingsprocedure moet worden opgestart. Dit project laat in 2024 op basis van de herziening een verlies zien van € 5,9 miljoen. Wij zijn van mening dat de grondexploitatie

degelijk is onderbouwd. Wel is er sprake van schattingsonzekerheden op met name de geraamde kosten van bouw- en woonrijpmaken. Uiteindelijk zullen de aanbestedingen moeten uitwijzen in welke mate deze kosten goed zijn ingeschat. Een andere risico zijn de plankosten, afhankelijk van de voortgang van het project kunnen hier afwijkingen ontstaan. Dit geldt ook voor de ingerekende subsidie uit de woningbouwimpuls.

Voor het project Palenstein geldt dat dit project binnen 2 jaar moet worden afgerond en er alleen nog investeringen gedaan moeten worden. Ondanks de effecten van de inflatie en toenemende bouwkosten zijn de risico's bij dit project inmiddels te overzien. Bij het project Oosterheem geldt dat de opbrengsten vooral bestaan uit opbrengsten uit het Oosterheem Businesspark. Deze opbrengsten zijn voor een deel onderbouwd met reeds gesloten overeenkomsten, referentietransacties en taxaties. Oosterheem verloopt de afgelopen redelijk stabiel en lijkt structureel winstgevend.

Parameters

De parameters die uw gemeente hanteert voor de kosten- en opbrengstenstijgingen binnen de grondexploitaties zijn vastgelegd in de parameterbrief.

Voor de stijging van de kosten (GWW) wordt een parameter gehanteerd van 3,0 % in 2025 en vanaf 2026 2,5%. Voor plankosten 4,5% in 2025 en 2,5% vanaf 2026. Voor de opbrengsten wordt bij sociale woningbouw een parameter gehanteerd van 0% voor 2024 en 2% voor 2025 en verder. Voor bedrijventerrein wordt een opbrengstenstijging van 0% gehanteerd in 2025 en 2026 en 2% vanaf 2027 en verder. Voor wonen in de vrije sector wordt een opbrengstenstijging gehanteerd van 8% in 2025, 5% in 2026 en 2027 en 2,5% voor 2028 en verder.

Wij merken op dat uw gemeente met de gekozen parameters niet bijzonder afwijkt van de verwachte marktontwikkelingen. Wel geldt dat de opbrengstenstijgingen gemiddeld gezien hoger zijn de ingerekende kostenstijgingen. Dit heeft het bijeffect dat sommige projecten die stil liggen een positieve financiële ontwikkeling laten zien, terwijl er met het project in het betreffende boekjaar geen voortgang is geboekt. Een voorbeeld hiervan is het project 'Voorweg Noord'. Bij dit project geldt dat "door prioritering na vaststelling van het bestemmingsplan de uitwerking en uitvoering van het project Voorweg Noord nog niet is opgepakt". Het resultaat op dit project heeft zich in 2024 met ruim € 900.000 in positieve zin ontwikkeld. Dit is volledig te wijten aan de parameters. Wij vinden het belangrijk dat u zich als raadslid hiervan bewust bent voor de juiste interpretatie van de stukken.

Wij hebben deze parameters als passend aangemerkt. De berekening van de renteparameter (0%) en de doorrekening naar de grondexploitaties is in overeenstemming met het BBV.

Voorzieningen middelen derden afval en riool zijn niet juist gevormd

Voor de activiteiten riolering en afval heeft uw gemeente voorzieningen ingesteld in het kader van artikel 44 lid 2 van het BBV, de zogenoemde voorzieningen middelen derden.

Om het inzicht in de toereikendheid van de door uw gemeenteraad vastgestelde tarieven te kunnen beoordelen, is het van belang om van de activiteiten riool en afval het jaarresultaat te analyseren en vast te stellen of dit resultaat moet worden toegevoegd aan de voorziening of moet worden onttrokken aan de voorziening. Dit om te waarborgen dat de heffingen van de burgers beschikbaar blijven voor het doel waarvoor zij geheven zijn.

In de paragraaf Lokale heffingen heeft het college de kostendekkendheid van riolering en afval in 2024 inmiddels opgenomen. Wij maken daarbij de volgende opmerkingen:

- De analyse van het product riolering en het product afval is niet zichtbaar uitgevoerd en gedocumenteerd.
- Het college doteert een waardecorrectie aan deze voorziening. Dat is niet toegestaan.
- Advies is om de jurisprudentie bij te houden. Hierin worden uitspraken gedaan wat wel en wat niet mag worden meegenomen in de kostendekkendheid.

Wij adviseren u om de systematiek van de Commissie BBV in de jaarrekening 2025 juist toe te passen. Ook om het risico te beperken dat burgers aanspraak doen op deze voorziening door deze niet juist te vormen. Wij hebben vernomen van het college dat bij het samenstellen van de jaarrekening 2025 rekening wordt gehouden met de geldende regelgeving.

Voorzieningen voor groot onderhoud

Gemeenten kunnen voor het groot onderhoud een voorziening ex artikel 44 lid 1 sub c instellen (kosten die in een volgend begrotingsjaar zullen worden gemaakt, mits het maken van die kosten zijn oorsprong mede vindt in het begrotingsjaar of in een voorafgaand begrotingsjaar en de voorziening strekt tot gelijkmatige verdeling van lasten over een aantal begrotingsjaren). De afgelopen jaren hebben wij diverse gesprekken gevoerd over de analyses die moeten plaatsvinden om te kunnen vaststellen dat de voorziening op 31 december van enig jaar toereikend zijn om als het geplande onderhoud uit te voeren.

Uw gemeente heeft een voorziening voor groot onderhoud voor de volgende objecten:

- Schoolgebouwen gemeente
- Overige accommodaties
- Riolering
- Verzamelcontainers

In het kader van een goed financieel inzicht is het noodzakelijk dat uw gemeente beschikt over actuele beheerplannen voor het groot onderhoud. In 2023 zijn de beheerplannen door uw gemeenteraad vastgesteld. Aan de hand van deze beheerplannen hebben wij de toereikendheid van de onderhoudsvoorzieningen vastgesteld. Bij de start van onze controle is het saldo van de voorziening in de jaarrekening niet aangesloten op het beheerplan. Uw gemeente loopt daardoor het risico dat de middelen voor het groot onderhoud niet toereikend zijn dan wel dat middelen ten onrechte nog in de voorziening zitten en niet voor ander doelen kunnen worden ingezet.

In 2023 en 2024 hebben wij diverse gesprekken gevoerd over de voorzieningen groot onderhoud, met als doel de verwachtingen ten aanzien van de jaarrekening 2023 en 2024 en de daarbij behorende oplevering scherp te maken. In onze managementletters hebben wij hier ook aandacht aan besteed. Advies: wij adviseren u de realisatie van de onderhoudsplannen minimaal jaarlijks te analyseren en vragen uw aandacht voor de kwaliteit van het balansdossier.

Nota reserves en voorzieningen

De Nota reserves en voorzieningen is in 2020 door de gemeenteraad vastgesteld. Actualisatie vindt plaats conform de financiële verordening als daar aanleiding voor is. In 2021 en verder is een bestemmingsreserve kapitaallasten ingesteld voor tot nu toe twee projecten. Het gaat om het project ‘Verduurzaming gemeentelijke panden Palenstein’ en het project ‘Herinrichting openbaar gebied Markt 10’. In de vigerende nota reserves en voorzieningen wordt geen aandacht besteed aan een bestemmingsreserve kapitaallasten. Dit is naar onze mening een aanleiding om de nota te actualiseren.

Wij merken ook op dat de Commissie BBV eisen stelt aan bestemmingsreserves kapitaallasten. Vooral om er voor te zorgen dat onttrekkingen kunnen worden aangemerkt als structurele baten.

Daarnaast valt op dat in de middelen in deze reserve rekening wordt gehouden met rente en afschrijving, terwijl de gemeente tot en met 2024 geen rente opneemt in de kapitaallasten. De renteomslag is immers 0%. Wij adviseren u om continu aandacht te besteden aan de omvang van deze reserves met als doel om blijven vast te stellen dat deze reserve precies dekkend is voor het doel waarvoor deze gevormd is.

Europese aanbestedingen

Het normenkader bevat onder andere de Europese aanbestedingswetgeving. In het kader van de rechtmatigheidsverantwoording heeft de gemeente een spendanalyse uitgevoerd als onderdeel van de controle van het voorwaardencriterium. Bij onze jaarrekeningcontrole hebben wij op basis van de door uw gemeente uitgevoerde crediteurenanalyse (spendanalyse) beoordeeld of de Europese aanbestedingswetgeving gedurende het boekjaar 2024 is nageleefd. De interne controlewerkzaamheden van uw VIC-medewerkers zijn kwalitatief verder verbeterd, wat bijdraagt aan een solide basis voor de rechtmatigheidsverantwoording.

Uit de spendanalyse blijkt dat bij diverse dossiers niet aan de Europese aanbestedingsregels is voldaan. Het bedrag aan onrechtmatigheden over 2024 vloeit grotendeels voort op fouten in de naleving van de aanbestedingsregels die in voorgaande jaren zijn gemaakt, en waarvan de bestedingen nog doorlopen in het huidige boekjaar. Deze bevindingen zijn hieronder schematisch weergegeven en corresponderen met de rechtmatigheidsverantwoording in de jaarrekening.

Rechtmatigheidsfouten ingevolge het niet naleven van EU-aanbestedingsregels	*Omvang in €*
Onrechtmatige uitgaven in 2024 (1 dossier), beëindigd in 2024	*59.000*
Onrechtmatige uitgaven in 2023 met doorloop naar 2024 (7 dossiers)	*2.094.000*
Totaal	***2.153.000***

Effecten Overeenkomst gebiedsgerichte ondersteuning Wmo en preventieve jeugdhulp

Op 1 mei 2021 is de 'Overeenkomst gebiedsgerichte ondersteuning Wmo en preventieve jeugdhulp' (hierna: Overeenkomst) met een externe organisatie ondertekend en ingegaan. Dit betreft een overeenkomst met een nieuwe organisatie die in Zoetermeer optreedt als aanbieder voor welzijn, dagbesteding, begeleiding en preventieve jeugdhulp. Op grond van deze overeenkomst voert de organisatie in opdracht van de gemeente Zoetermeer diensten uit in het kader van de Wmo 2015 en de Jeugdwet.
Het budget van de organisatie is gericht op een taakgerichte uitvoeringsvariant. Dit wil zeggen dat de variant bekostiging van zorg en verantwoording over de geleverde zorg niet op cliëntniveau plaatsvindt, maar dat er een taak wordt toegekend voor een vast budget, gericht op een specifieke (deel)populatie of opdracht, waarbij de gecontracteerde aanbieder(s) de ruimte krijgt/krijgen om de taak samen met de cliënt in te vullen.

Het aan de externe aanbieder ter beschikking gestelde budget ad € 14,2 miljoen, exclusief projectsubsidies, is over 2024 op een juiste manier verantwoord aan uw gemeente.

Kwaliteit van de totstandkoming van de rechtmatigheids-verantwoording

Vanaf 2023 moet het college in de jaarrekening verantwoording afleggen over de rechtmatigheid. Alhoewel sprake is van imperfecte regelgeving, heeft het ministerie van BZK er voor gekozen om deze vernieuwing toch door te voeren in 2023. Met de imperfecte regelgeving bedoelen wij dat de Gemeentewet wel is aangepast, maar het verslaggevingsstelsel (BBV) nog niet.

In dit onderdeel van het accountantsverslag evalueren wij de totstandkoming van de rechtmatigheidsverantwoording 2024.

Verantwoording
Op basis van de jaarstukken 2024 zijn er geen bevindingen groter dan de verantwoordingsgrens (1%, ic. € 6.800.000). Er zijn dan ook geen bevindingen opgenomen in de rechtmatigheidsverantwoording. In de paragraaf bedrijfsvoering heeft college een toelichting opgenomen rondom de interne controlewerkzaamheden inzake rechtmatigheid en haar bevindingen hierbij. De gemeenteraad heeft de rapporteringsgrens vastgesteld waarboven rechtmatigheidsafwijkingen in de paragraaf bedrijfsvoering moeten worden toegelicht. Deze rapporteringsgrens is € 100.000.

Evaluatie aanpak
Het college heeft voorafgaand aan het samenstellen van de rechtmatigheidsverantwoording goed nagedacht over haar plan van aanpak om voldoende waarborgen te treffen om een rechtmatigheidsverantwoording te kunnen opnemen in de jaarrekening die geen materiële afwijkingen bevat. Hiertoe is onder andere een risicoanalyse uitgevoerd, processen geactualiseerd en een intern controleplan opgesteld. Daarnaast heeft het college zorggedragen voor het tijdig actualiseren van verordeningen en het in kaart brengen van de risico's en maatregelen rondom misbruik & oneigenlijk gebruik.

Evaluatie uitvoering
Wij hebben de uitgevoerde interne controleprogramma's beoordeeld. Op basis van onze werkzaamheden komen wij niet tot een andere conclusie dan de verbijzonderde interne controle. Bij de controle op de Europese Aanbestedingen hebben wij één dossier voor € 100.000 niet als afwijking meegenomen.

Bij aanvang van de controle waren nog niet alle interne controleprogramma's gereed en waren de teksten rondom de rechtmatigheidsverantwoording nog niet beschikbaar. Wij vragen voor 2025 nogmaals uw specifieke aandacht voor de tijdige uitvoering van de geplande werkzaamheden. Wij doelen hierbij met name op de analyse van de begrotingsrechtmatigheid. Punt van aandacht daarbij is de vroege afsluiting van de financiële administratie, om de jaarstukken tijdig af te krijgen en te laten controleren. Wij hebben met uw college de afspraak dat na de eerste versie van de jaarrekening nog één of twee correctierondes plaatsvinden.

Begrotingscriterium

Het totaal aan begrotingsonrechtmatigheden bedraagt € 336.000 op twee investeringskredieten (inventaris nieuw zwembad en R&D Nederlandlaan). Hiervan heeft het college een bedrag van € 0 als acceptabele begrotingsonrechtmatigheden aangemerkt. Het acceptabel zijn van begrotingsonrechtmatigheden vindt zijn oorsprong in de afspraken tussen uw gemeenteraad en het college in bijvoorbeeld de financiële verordening. Het saldo aan onacceptabele begrotingsonrechtmatigheden bedraagt € 336.000. Het college heeft hier een analyse op uitgevoerd en toegelicht wat de aard van deze begrotingsonrechtmatigheden is.

Europese aanbestedingen

Het college heeft door middel van een zogenoemde spendanalyse inzicht gekregen in de wijze waarop inkopen rechtmatig hebben plaatsgevonden. Deze analyse was goed bruikbaar voor onze controle van de rechtmatigheidsverantwoording 2024. Uit deze analyse blijkt dat voor een bedrag van € 2.153.000 (over 2023 € 2.411.000) inkopen ten onrechte niet Europees zijn aanbesteed. Het betreft 8 dossiers.

Vennootschapsbelasting

Uitgangspunt in uw jaarrekening is dat in beperkte mate sprake is van activiteiten die onder de vennootschapsbelastingplicht vallen. Het college heeft voor 2024 een vennootschapsbelastingverplichting ingerekend van € 0,5 miljoen. Deze VPB-last wordt met name gevoed door resultaten op de grondexploitaties.

Advies: Overigens adviseren wij u om bij nieuwe en gewijzigde activiteiten de vennootschapsbelastingverplichting blijvend te actualiseren. Hieronder valt ook een periodieke toets of het grondbedrijf nog steeds door de ondernemerspoort gaat.

Wet normering topinkomens (WNT)

De Wet normering topinkomens (WNT) is in werking getreden met ingang van 1 januari 2013. De WNT regelt niet alleen de openbaarmaking van topinkomens in de publieke en semipublieke sector, maar stelt ook maxima aan de hoogte van de bezoldiging van topfunctionarissen en tevens aan de ontslagvergoedingen.

Met ingang van 1 januari 2013 is bij wet vastgelegd dat rechtspersonen of organisaties die volledig of in aanzienlijke mate uit publieke middelen zijn gefinancierd beloningen van topfunctionarissen openbaar dienen te maken, ook als deze de in de wet gestelde maximale bezoldiging over € 233.000 niet te boven gaat. Daarnaast dienen gemeenschappelijke regelingen het salaris openbaar te maken van overige medewerkers (inclusief – wanneer aan bepaalde voorwaarden is voldaan – ingehuurd personeel) die een bezoldiging ontvangen boven deze norm. Ten slotte stelt de WNT een aantal overige eisen, zoals een maximale ontslagvergoeding voor topfunctionarissen van € 75.000. In 2024 is voor geen van de topfunctionarissen en overige medewerkers sprake van een overschrijding van de grensbedragen.

Bij de controle van de WNT-verantwoording 2024 stelden wij vast dat er sprake was van een zichtbaar gemaakte interne controle op de opgestelde WNT-verantwoording. Wij hebben vastgesteld dat er ondanks de interne controle sprake was van diverse afwijkingen in de concept WNT-verantwoording. **Advies: wij vragen daarom uw aandacht voor de kwaliteit van de inhoudelijke controle op de WNT-verantwoording en adviseren u dit verder te versterken.**

In het kader van de WNT attenderen wij u erop dat u de plicht heeft om uiterlijk 1 juli 2025 uw WNT-verantwoording over het kalenderjaar 2024 via internet op een algemeen toegankelijke wijze openbaar te maken. Indien op grond van andere op de

verantwoordelijke van toepassing zijnde regelgeving of een besluit een later tijdstip waarop het financieel verslaggevingsdocument openbaar moet worden gemaakt geldt, is die latere datum de uiterlijke datum van openbaarmaking.

Fouten en onzekerheden Wmo Zorg in natura (ZIN) en Jeugd

Het vaststellen dat de prestaties in het kader van de Wmo Zorg in natura (ZIN) en Jeugdhulp (ZIN) zijn geleverd kan worden vastgesteld via de verantwoording van de zorginstelling. Bij deze verantwoordingen is op basis van het controleprotocol Wmo en Jeugd boven een bepaald grensbedrag een controleverklaring van de accountant van de zorginstelling vereist. De accountant stelt onder andere vast dat de zorg is geleverd. Door het ontbreken van (goedkeurende) controleverklaringen bij geleverde zorg resteert een bepaalde massa waarbij geen zekerheid kan worden verkregen over de geleverde prestaties.

Hierdoor resteren er onzekerheden in het kader van de uitvoering van de WMO en Jeugdwet. De onzekerheden bij WMO kunnen als onderstaand worden weergegeven:

Stand van zaken 1-5-2025 WMO Huishoudelijke Hulp		
WMO HO > 125k goedkeurende controleverklaring ontvangen:	12.866.633	99%
WMO HO > 125k controleverklaring nog niet ontvangen/geen goedk:	0	0%
WMO HO < 125k (hoeven geen controleverklaring aan te leveren)	96.940	1%
Totaal:	12.963.573	100%

Stand van zaken 1-5-2025 WMO Begeleiding		
WMO BG > 125k goedkeurende controleverklaring ontvangen:	1.549.545	94%
WMO BG > 125k controleverklaring nog niet ontvangen/geen goedk:	0	0%
WMO BG < 125k (hoeven geen controleverklaring aan te leveren)	103.111	6%
Totaal:	1.652.656	100%

De totale onzekerheid over 2024 bij de WMO per 5 juni 2025 bedraagt derhalve € 200.000.

De totale onzekerheid bij de jeugdzorg via de gemeenschappelijke regeling Servicebureau Jeugdhulp Haaglanden bedraagt € 1.857.000. Wij nemen deze onzekerheden mee in onze fouten- en onzekerhedenevaluatie.

Advies: In verband met de wijzigingen in het Bado, waarbij de goedkeuringsmaterialiteit voor fouten en onzekerheden gezamenlijk in 2025 naar 2% gaan, adviseren wij u om de onzekerheden in het Sociaal Domein (WMO en Jeugd) op te lossen. Daarbij dient uw gemeente werkzaamheden te verrichten om de onzekerheid rondom prestatielevering op te lossen.

Geen fouten en onzekerheden en geen rechtmatigheidsafwijkingen met betrekking tot de SiSa-regelingen

Op grond van het Besluit accountantscontrole decentrale overheden, artikel 5, lid 4, rapporteren wij in dit accountantsverslag over de fouten en onzekerheden van de specifieke uitkeringen die in 2024 onder SiSa vallen. Wij doen dit met een tabel, die ook opgenomen moet worden als er geen fouten of onzekerheden geconstateerd zijn. Per regeling is hierin aangegeven of, en zo ja welke financiële fouten of onzekerheden zijn geconstateerd. Wij hebben deze tabel in hoofdstuk 6 ‘verplichte tabel SiSa’ opgenomen. Wij merken op dat wij geen fouten of onzekerheden hebben geconstateerd die groter zijn dan € 125.000 (of groter dan de rapporteringsgrens) zoals voorgeschreven via de nota verwachtingen accountantscontrole (en het door de gemeenteraad vastgestelde controleprotocol).

Overlopende posten

Binnen de overlopende posten worden verschillende categorieën op basis van BBV-artikel 40a (overlopende activa) en artikel 49 (overlopende passiva) onderscheiden.

De van Europese en Nederlandse overheidslichamen ontvangen uitkeringen met een specifiek bestedingsdoel
Voor deze specifieke categorie geldt dat zowel de mutaties, als de eindstand worden meegenomen als onderdeel van de controle en specificatie in de toelichting op de balans. Ondanks meerdere gesprekken in het afgelopen jaar en dat dit punt reeds meerdere jaren in onze rapporten is opgenomen, merken wij op dat de oplevering hiervoor erg summier was. Bij de start van de controle was de oplevering voor deze post niet gereed. Toen wij de specificatie voor de overlopende activa hadden ontvangen, hebben wij deze controle opgepakt. Uit deze oplevering bleek dat nog niet voldoende onderbouwing aanwezig was voor deze post. Wij hebben met de organisatie afgesproken dat de overlopende passiva (mede hierdoor) eerst nog een interne check zou krijgen. De onderbouwing bij deze post is pas na de controle aangeleverd. Ook uit deze onderbouwing bleek dat er nog diverse (onnodige) vragen naar boven komen.

Dit komt met name door de wijze van administreren van deze posten. Er is binnen de gemeente Zoetermeer nog steeds geen uniforme wijze voor het boeken en onderbouwen van subsidiabele kosten. Dit bemoeilijkt de controle, maar ook de interne beheersing van deze subsidies. Dit blijkt ook bijvoorbeeld uit een verzoek wat wij hebben gekregen voor het controleren van een subsidie waar een controleverklaring bij moet komen, 2 weken voordat de deadline van de subsidieverstrekker is verstreken.

Daarnaast blijkt dit ook uit de vele correcties die op zowel de overlopende activa, als passiva moeten worden gemaakt specifiek voor deze post.

Ons advies is om dit op korte termijn op te lossen, mede om te voorkomen dat de gemeente onterecht geen subsidie ontvangt, omdat subsidiabele kosten niet juist zijn geregistreerd.

Overige overlopende activa en passiva
Naast de hierboven genoemde categorie zijn er ook nog overige posten opgenomen onder de overlopende activa en passiva. Wij merken op dat de boekingsgang hiervan niet altijd juist en duidelijk is. Tijdens de jaarrekeningcontrole hebben wij geconstateerd dat er (meer dan eens) boekingen op worden gedaan waardoor er een debetsaldo ontstaat op een credit grootboekrekening en andersom. Daarnaast worden er boekingen gedaan die betrekking hebben op toekomstige jaren of boekingen van facturen welke niet direct een schuld of vordering betreffen per balansdatum. Dit heeft tot meerdere correcties geleid in de jaarrekening. Daarnaast kost dit intern voor de gemeente veel tijd om extracomptabele correcties te maken alvorens de jaarrekening wordt opgesteld.

Wij adviseren om hiervoor een uniform proces in te richten, waarbij alle verantwoordelijken op dezelfde wijze boekingen (en onderbouwingen) voor vorderingen en verplichtingen aanleveren. Daarnaast adviseren wij om alvorens de jaarrekening aan te leveren voor de controle intern een extra check uit te voeren op alle opgenomen vorderingen en verplichtingen.

Onderbouwing balansposten

Voor de jaarrekeningcontrole worden op diverse balansposten steekproeven uitgevoerd en/of integrale onderbouwingen opgevraagd. Om een steekproef statistisch te kunnen onderbouwen, kunnen steekproeven alleen worden uitgevoerd op homogene massa's. Wij ontvangen (vaak voorafgaand aan de jaarrekeningcontrole) diverse specificaties welke de stand per balansdatum van een balanspost weergeven. Deze specificaties bevatten bij meerdere balansposten vaak nog diverse onjuistheden waardoor een efficiënte detailcontrole niet kan worden uitgevoerd. Dit betreft bijvoorbeeld negatieve bedragen, bedragen die extracomptabel gecorrigeerd worden of een specificatie waar diverse categorieën door elkaar zijn weergegeven, waardoor deze uiteindelijk niet aansluiten op de concept jaarrekening. Wij verwachten van de gemeente dat zij zelf de check hierop uitvoeren voordat de specificatie met ons wordt gedeeld. Voorafgaand, maar ook tijdens de jaarrekeningcontrole, merken wij ook op dat de vragen hierover niet of lastig kunnen worden beantwoord, de brondocumentatie van deze boekingen ontbreekt vaak bij de boeking in het systeem. Dit soort "schoonheidsfoutjes" in de specificaties moeten we vaak integraal controleren, omdat die niet tot de homogene massa behoren. Dit zorgt voor een inefficiënte controle.

Sociaal Domein (bedrijf 40)

De financiële administratie van het sociaal domein wordt nog van oudsher geregistreerd in een apart onderdeel (bedrijf) in de financiële administratie. Dit zorgt ervoor dat er als het ware een consolidatie plaatsvindt per jaareinde van de gehele financiële administratie van de gemeente Zoetermeer en dit “bedrijf”. Bij de controle van posten waarin het sociaal domein terugkomt (lasten, baten en balansposten) heeft dit tot gevolg dat wij minder efficiënt kunnen controleren.

Wij merken daarbij op dat de specificaties en onderbouwingen voor balansposten vanuit dit “bedrijf 40” beter zijn gedocumenteerd dan voorgaande jaren.

Overigens merken wij daarbij ook op dat het verschil in bedrijf 40 uit 2023 is in 2024 opgelost.

Advies: wij blijven u adviseren om het gebruik van een apart bedrijf in de financiële administratie te heroverwegen, waarbij wij voorstellen om zo snel mogelijk over te gaan tot het incorporeren van bedrijf 40 in de financiële administratie van de gehele gemeente. Wij merken daarbij op dat de besluitvorming over dit advies nog op zich laat wachten.

Niet in de balans opgenomen belangrijke financiële verplichtingen

Er is vastgesteld dat een aantal posten onder de ‘niet in de balans opgenomen belangrijke financiële verplichtingen’ niet voldoende kunnen worden onderbouwd. Het is uw gemeente niet gelukt om dit in alle gevallen correct te actualiseren voor de jaarrekening 2024. Uw gemeente heeft voor 2024 de verplichtingen gebaseerd op de uitgaven 2024 vermenigvuldigd met de verwachte restant looptijd. Wij vragen uw aandacht voor de juistheid van de openstaande verplichtingen naar de stand per einde boekjaar. Deze opmerking hebben wij ook gemaakt bij uw jaarrekening 2021, 2022 en 2023.

Advies: wij adviseren om maatregelen te treffen waarmee de volledigheid en juistheid van de niet uit de balans blijkende belangrijke financiële verplichtingen structureel wordt geborgd en tijdig wordt aangeleverd voor de controle van de jaarrekening. De verplichtingen moeten worden gebaseerd op de restantverplichting per contract.

Facturen 2024 in 2025 verwerkt voor een bedrag van € 1.472.000

Uw gemeente hanteert het beleid om facturen die binnenkomen in 2025 na 31 januari 2025 over 2024 kleiner dan € 5.000 niet meer in 2024 te verantwoorden. De lasten zijn als gevolg daarvan voor een bedrag van € 1.472.000 te laag in 2024. Dat bedrag is weliswaar niet materieel (veel kleiner dan 1%), maar toch van een redelijke omvang. Wij hebben deze afwijking opgenomen in onze foutenevaluatie.

Advies: wij adviseren u om het beleid ten aanzien van het verwerken van facturen in de juiste periode te heroverwegen met als doel om meer nauwkeurig de lasten in de juiste periode te verantwoorden.

4. Interne beheersing

PUBLIEKE
SECTOR

4. Interne beheersing

Kernboodschappen interim-controle

Naar aanleiding van de interim-controle hebben wij de managementletter uitgebracht op 13 november 2024. Hieronder treft u de managementsamenvatting aan.

Managementsamenvatting

Algemeen beeld

Het boekjaar 2024 is het vierde controlejaar voor uw gemeente door Publieke Sector Accountants. De samenwerking met uw gemeente de afgelopen periode hebben wij als prettig ervaren. Wij zien uw organisatie als een positief-kritische gemeente met een professionele instelling die de basis op orde heeft.

De kernboodschappen uit onze interim-controle 2024 hebben wij steeds in de linker kantlijn weergegeven. Ons totaaloordeel is dat de interne beheersing voor uw gemeente van voldoende niveau is.

Interne beheersing

Onderstaand enkele hoofdpunten op het gebied van de interne beheersing.

- Over het algemeen heeft uw gemeente de basis goed op orde.
- Wij zien mogelijkheden voor de doorontwikkeling van de audits op het gebied van IT.
- Wij zien enkele aandachtspunten om uw frauderisicoanalyse verder te verbeteren.

Procesbevindingen

Onderstaand hebben wij de voornaamste bevindingen als gevolg van de procesbeoordelingen opgesomd:

- Het inrichten van verbijzonderde controle op de investeringen.
- Vastlegging van controles bij de lokale heffingen.
- Registratie van reservemutaties op basis raadsbesluiten.
- Financiële verwerking van vooruitbetalingen dient te verlopen via de balans.;
- Zorgdragen voor de juiste verwerking van declaraties reiskosten en thuiswerken.
- Proces treasury bij kortlopende geldleningen.

Aandachtspunten jaarrekening

Om de jaarrekeningcontrole over het boekjaar 2024 zo soepel mogelijk te laten verlopen, benoemen wij een aantal aandachtspunten die in dit kader van belang zijn:

- Onderbouwing van grondexploitaties en het tijdig gereed zijn van het MPG.
- Onderbouwing van de onderhoudsegalisatievoorzieningen.
- Juiste en volledige registratie en opgave van claims en geschillen.
- Oplevering van de WNT-verantwoording.
- Treffen van waarborgen voor juiste en volledige registratie van niet uit de balans blijkende verplichtingen.

5. Overige aangelegenheden

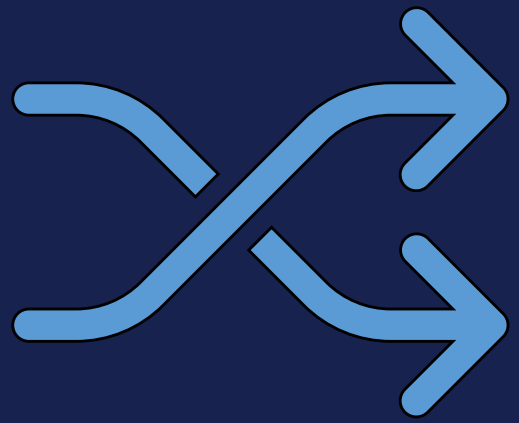

PUBLIEKE
SECTOR
ACCOUNTANTS

5.Overige aangelegenheden

Geen meningsverschil met het college van burgemeester en wethouders

Er zijn geen meningsverschillen met het college van burgemeester en wethouders geweest en er waren geen beperkingen bij de uitvoering van onze controle. Naar onze mening is ons bij de uitvoering van onze controleopdracht door het college en de medewerkers van uw gemeente de volledige medewerking verleend en hebben wij volledige toegang tot de benodigde informatie gehad.

Bevestigingen van het college van burgemeester en wethouders ontvangen

Wij hebben namens het college van burgemeester en wethouders een ondertekende schriftelijke bevestiging bij de jaarrekening ontvangen d.d. 30 juni 2025.

Naleving van wet- en regelgeving

Wij hebben geen kennis van te rapporteren omstandigheden in verband met het niet-naleven van wet- en regelgeving met uitzondering van de bevindingen die elders in het rapport zijn opgenomen ten aanzien van met name EU-aanbestedingen.

Betrouwbaarheid en continuïteit van de automatiseringsomgeving

Onze jaarrekeningcontrole is gericht op het geven van een oordeel omtrent de jaarrekening zelf en is niet primair gericht op het doen van uitspraken omtrent de betrouwbaarheid en de continuïteit van de geautomatiseerde gegevensverwerking als geheel of van onderdelen daarvan. Onze bevindingen daaromtrent raken dan ook slechts die onderdelen die wij onderzocht hebben in het kader van de jaarrekening, wat wil zeggen dat wij ter zake geen volledigheid pretenderen. Uit de door ons uitgevoerde werkzaamheden zijn geen bijzonderheden gebleken waarop wij u via deze rapportage willen attenderen.

Geen aanwijzingen van fraude

In Nederland is de accountant wettelijk verplicht om alle ontdekte fraudegevallen te rapporteren aan het management van de organisatie. Wij merken op dat onze controle niet specifiek is ingericht op het ontdekken van fraude. De accountant is wel verantwoordelijk voor het betrekken van frauderisico's in de planning en uitvoering van zijn controleopdracht.

Wij hebben een fraudegesprek gevoerd met het controleteam, eerder met het college en met het MT F&C en de auditcommissie, waarbij wij de nadruk hebben gelegd op de vermoedens van materiële onjuistheden als gevolg van fraude in de jaarstukken. Van het management en directie hebben wij de bevestiging ontvangen dat er geen onregelmatigheden zijn geconstateerd waarbij het

management of werknemers die een belangrijke rol spelen bij de maatregelen van interne beheersing of anderen in het geval dat de fraude van materieel belang kan zijn op de jaarrekening, zijn betrokken.

Tevens hebben wij zelfstandig werkzaamheden uitgevoerd die gericht waren op het risico van het 'omzeilen' van de interne beheersingsmaatregelen door het management te detecteren. Wij hebben specifieke controles uitgevoerd op memoriaalboekingen en schattingen en hebben significante en ongebruikelijke transacties met behulp van gegevensanalyses onderzocht.

Hoewel wij op grond van de controle- en overige standaarden een kritische houding moeten hebben ten opzichte van risico's van fraude in de jaarrekening, merken wij op dat onze controle niet specifiek is gericht op het ontdekken hiervan. Tijdens de uitvoering van onze controle van de jaarrekening 2024 hebben wij geen aanwijzingen verkregen dat er sprake is geweest van fraude.

Tot slot merken wij op dat het college beschikt over een geactualiseerde en geformaliseerde frauderisicoanalyse. Wij hebben in onze managementletter 2024 een aantal aandachtspunten benoemd ten aanzien van de deze analyse. Wij hebben tevens een workshop over fraude gegeven voor uw team verbijzonderde controle. Vorig jaar hebben wij het onderwerp fraude uitgebreid met het college besproken. Wij zien en waarderen de aandacht die uw gemeente heeft voor dit belangrijke thema.

Inzicht in onze tijdsbesteding

In het rapport "In het publieke belang" van de NBA, de Nederlandse Beroepsorganisatie van Accountant, zijn maatregelen opgenomen die de kwaliteit en onafhankelijkheid van de controlerend accountant moeten waarborgen of verbeteren. Op basis van één van de maatregelen rapporteren wij de bestede uren van onze controlewerkzaamheden aan u. Hieronder treft u de opgave van onze tijdsbesteding aan., inclusief een schatting van nog te besteden uren voor de afronding van de jaarrekeningcontrole (waaronder het voeren van besprekingen en het archiveren van ons dossier.

	Uren geraamd	Uren besteed
Senior teamleden	552	511
Overige teamleden	828	1.172

Het hogere aantal bestede uren wordt voor een belangrijk deel verklaard door de kwaliteit en tijdigheid van oplevering van een aantal posten. Hierbij benoemen wij onder andere de overlopende posten, de voorzieningen groot onderhoud en de rechtmatigheidsverantwoording.

Bevestiging onafhankelijkheid

Bevestiging onafhankelijkheid
In overeenstemming met Nederlandse wet- en regelgeving, waaronder de Verordening inzake Onafhankelijkheid (ViO) van de Nederlandse Beroepsorganisatie van Accountants (NBA), dient de externe accountant mogelijke conflicten met betrekking tot zijn onafhankelijkheid, zowel in wezen als in schijn, onder de aandacht te brengen van het college en de gemeenteraad.

Wij bevestigen dat onze onafhankelijke positie ten opzichte van gemeente Zoetermeer in overeenstemming met de Nederlandse wettelijke en beroepsvoorschriften is gewaarborgd. Wij zijn van mening dat onze objectiviteit gedurende het afgelopen jaar niet is aangetast.

Stelsel van waarborgen om onafhankelijke positie te waarborgen
Publieke Sector Accountants beschikt over een stelsel van maatregelen om onze onafhankelijke positie bij controlecliënten te waarborgen. Het stelsel van maatregelen is een integraal onderdeel van de bestuurlijke organisatie en van het voor de gehele organisatie van toepassing zijnde stelsel van kwaliteitsbeheersingsmaatregelen. Bijgaande niet-limitatieve opsomming geeft u een indruk van de maatregelen die bijdragen aan het waarborgen van onze onafhankelijke positie:

- Schriftelijke onafhankelijkheidsbepalingen waarin alle bestaande onafhankelijkheidsvereisten en de risico's ten aanzien van de bedreiging van de onafhankelijkheid en de daaraan gerelateerde waarborgen zijn verwerkt.
- Procedures voor tijdige bekendmaking van de voorschriften en de daarin aangebrachte wijzigingen aan alle partners en werknemers bij Publieke Sector Accountants.
- Procedures voor de organisatie van periodieke training inzake de toepassing van de onafhankelijkheidsvoorschriften.
- Procedures die erop gericht zijn dat onze gevolmachtigden en werknemers in specifieke casussen en omstandigheden de onafhankelijkheidsvoorschriften naleven.
- De benoeming van professionals op seniorniveau die verantwoordelijk zijn voor het continu actualiseren van de procedures en voorschriften, de tijdige bekendmaking ervan en het adequaat functioneren van het gehele stelsel van waarborgen.
- Procedures voor een schriftelijke rapportage per controlecliënt waarin is vastgelegd of sprake is van omstandigheden die de onafhankelijkheid van de accountant die de controleopdracht uitvoert bedreigen, op welke wijze met potentiële bedreigingen is omgegaan en indien er bedreigingen zijn gesignaleerd, welke maatregelen dan zijn genomen om deze bedreiging voor de onafhankelijkheid weg te nemen. De vastlegging van deze beoordeling inclusief een gemotiveerde conclusie (de zogenoemde onafhankelijkheidsevaluatie) wordt in het dossier opgenomen.
- Procedures die vereisen dat een daartoe geëigende afdeling binnen Publieke Sector Accountants wordt geconsulteerd, als sprake is van een mogelijke aantasting van de onafhankelijkheid in relatie tot een specifieke cliënt. Wij zullen dan ook overwegen de gemeenteraad of de auditcommissie te raadplegen.
- Procedures voor het interne toezicht in relatie tot de toetsing en bewaking van de naleving van de onafhankelijkheidsvoorschriften.

De opzet en werking van ons stelsel van maatregelen worden periodiek door de externe toezichthouder getoetst.

Interne roulatie
Een te grote mate van vertrouwdheid of vertrouwen kan een bedreiging vormen voor de onafhankelijkheid van de accountant wanneer bepaalde leden van het controleteam geregeld en voor lange tijd aan de wettelijke controle van een controlecliënt meewerken.

Wij beoordelen de bedreiging voor de onafhankelijkheid die kan voortvloeien uit de langdurige betrokkenheid van andere leden van het controleteam bij de controleopdracht. Waar nodig nemen wij maatregelen om de bedreiging weg te nemen. Wij merken op dat er in het kader van onze controleopdracht geen sprake is geweest van een dergelijke bedreiging.

Persoonlijke, zakelijke of financiële relaties
Wij hebben een evaluatie gemaakt van persoonlijke, zakelijke en financiële relaties tussen Publieke Sector Accountants, haar partners en haar medewerkers en de gemeente Zoetermeer, die van invloed kunnen zijn op onze onafhankelijkheid. Bij deze evaluatie zijn ons geen zaken gebleken welke aan u gerapporteerd dienen te worden.

Geschenken en persoonlijke uitingen van gastvrijheid
De Nederlandse onafhankelijkheidsregels vereisen dat de eindverantwoordelijke accountant de met governance belaste organen informeert over geschenken en persoonlijke uitingen van gastvrijheid die Publieke Sector Accountants, een bestuurder of interne toezichthouder van Publieke Sector Accountants of een lid van het controleteam heeft ontvangen van of verstrekt aan de gemeente Zoetermeer of een bij de gemeente Zoetermeer betrokken persoon. Hierbij is een drempel van € 100 opgenomen in de regels. Wij zijn van mening dat de verstrekte en ontvangen geschenken en persoonlijke uitingen van gastvrijheid gepast zijn en derhalve niet tot een bedreiging voor de onafhankelijke uitvoering van de controleopdracht hebben geleid. Volledigheidshalve merken wij op dat wij geen geschenken en persoonlijke uitingen van gastvrijheid hebben verstrekt/ontvangen die een (geschatte) waarde van meer dan € 100 hebben.

Aanvullende dienstverlening
Een overzicht van de aanvullende dienstverlening hebben wij hieronder opgenomen.

Aanvullende dienstverlening

- Controle van de specifieke verantwoording RMC VSV 2024 ten behoeve van de gemeente Den Haag. Dit betreft een assurance-opdracht (subsidie).
- Workshop fraude VIC-team. Dit betreffen overige adviesdiensten.
- Actualiteitendag lokaal bestuur (aan deelgenomen door functionarissen van uw gemeente). Dit betreffen overige adviesdiensten.
- Controle van project 'Dealbreakers'. Dit betreft een assurance-opdracht (subsidie).

Conclusie onafhankelijkheid

De voorschriften in het kader van onafhankelijkheid zijn binnen de Nederlandse Beroepsorganisatie van Accountants (de NBA) opgenomen in de 'Verordening inzake Onafhankelijkheid (ViO)' en vormen een belangrijk onderdeel van het 'normenkader' waaraan een accountant moet voldoen. De naleving van de ViO is binnen Publieke Sector Accountants ingebed. Op basis van onze toetsing concluderen wij dat onze onafhankelijkheid als certificerend accountant bij de gemeente Zoetermeer in 2024 voldoende is gewaarborgd.

Controleverschillen

Overzicht van de controleverschillen:

Aard van de fouten en onzekerheden (x € 1.000)	Rechtmatigheid SiSa-regelingen	Getrouwheid
Fouten		
Facturen 2024 die in 2025 zijn verwerkt	0	1.472
(Sub)**totaal getrouwheidsfouten**		
Rechtmatigheidsfout vanuit externe regels inzake SiSa	0	0
Totaal rechtmatigheidsfouten		
Totaal fouten	**0**	**1.472**
Marge voor fouten	**6.800**	**6.800**
Onzekerheden		
Wmo prestatielevering		200
Onzekerheden uitvoering Jeugdwet		1.857
Totaal onzekerheden	**0**	**2.057**
Marge voor onzekerheden	**20.400**	**20.400**

Wij hebben van het college een schriftelijke bevestiging bij de jaarrekening ontvangen, waarin het college bevestigt dat de niet-gecorrigeerde fouten, zowel individueel als in totaal, in het kader van de jaarrekening niet materieel zijn.

Daarnaast is in de jaarrekening een aantal correcties doorgevoerd naar aanleiding van onze controle. Uw organisatie beschikt over een overzicht van deze correcties.

Disclaimer en beperking in gebruik

Dit verslag is alleen bestemd voor de gemeenteraad en het college van burgemeester en wethouders en mag niet in zijn geheel of gedeeltelijk worden verstrekt of aangehaald zonder onze schriftelijke toestemming vooraf. Er wordt geen verantwoordelijkheid aan een derde partij geaccepteerd, omdat dit verslag daar niet voor opgesteld en bedoeld is. Dientengevolge nemen wij geen enkele verplichting of plicht van zorg aan ieder ander persoon aan wie dit verslag getoond of in zijn handen komt, op ons.

De in dit verslag aan de orde gestelde onderwerpen zijn door ons geconstateerd gedurende onze controleopdracht waarvan wij van mening zijn dat zij uw aandacht behoeven. Het is geen allesomvattend verslag van alle geconstateerde zaken en in het bijzonder kunnen wij niet verantwoordelijk worden gesteld voor het rapporteren van alle bedrijfsrisico's of tekortkomingen in het systeem van interne beheersing. Elke conclusie, opinie of opmerking in dit verslag is verstrekt in de context van onze controleverklaring over de jaarrekening als geheel.

Evenzo geldt dat de opmerkingen, bevindingen en aanbevelingen met betrekking tot het systeem van interne beheersing niet gelezen dienen te worden als een afzonderlijke opinie van het systeem van interne beheersing en haar werking.

6. Aandachtspunten auditcommissie

PUBLIEKE
SECTOR
ACCOUNTANTS

6. Aandachtspunten auditcommissie

Complexe en grote projecten

In de auditcommissie van 17 september 2024 stonden de aandachtspunten vanuit de auditcommissie bij de controle 2024 op de agenda. Naar aanleiding van het overleg hebben wij de besproken aandachtspunten als volgt geformuleerd:

Complexe en grote projecten
Als aandachtspunt is de sturing en beheersing van grote en complexe projecten benoemd. In dit kader zullen wij de kwaliteit van de informatievoorziening in beeld brengen ten behoeve van de gemeenteraad. Wij zullen hierbij aandacht besteden aan:

- De criteria op grond waarvan projecten als groot en/of complex worden aangemerkt en de wijze waarop dit wordt gedocumenteerd;
- De wijze waarop deze projecten ambtelijk beheerst worden;
- De aanvullende maatregelen die getroffen worden voor de beheersing van complexe en grote projecten ten opzichte van 'reguliere' projecten;
- De wijze en frequentie van informatievoorziening aan de raad voor deze projecten.

De formulering van dit aandachtspunt hebben wij per brief d.d. 23 oktober 2024 afgestemd met de griffie. Hieronder rapporteren wij over onze werkzaamheden aangaande dit aandachtspunt. Wij opmerken op dat wij nog geen kennis hebben genomen van rekenkameronderzoek dat is uitgevoerd met betrekking tot dit onderwerp.

Criteria voor de kwalificatie als groot en/of complex project en de documentatie hiervan
Projecten binnen de gemeente Zoetermeer worden als 'groot' en/of 'complex' aangemerkt op basis van een aantal vooraf vastgestelde criteria. Deze criteria omvatten:

- **Politieke gevoeligheid**: De mate waarin het project politiek of maatschappelijk gevoelig is.
- **Financiële omvang**: Dit wordt mede bepaald aan de hand van de geldende aanbestedingsgrenzen (meervoudig onderhands, nationaal openbaar, Europees).
- **Complexiteit van de realisatie**: De technische, juridische en organisatorische moeilijkheden van het project.
- **Projectomgeving**: De mate van externe factoren die invloed hebben op de uitvoerbaarheid.
- **Samenwerking met externe partijen**: De mate waarin samenwerking met externe partners en belanghebbenden noodzakelijk is en de complexiteit hiervan.

Deze criteria worden in de besluitvorming door het college van B&W afgewogen en vastgelegd. Daarnaast worden in projectdocumenten zoals projectvoorstellen en -plannen de onderbouwing en status van de kwalificatie als ‘groot’ of ‘complex’ gedocumenteerd.

In een gesprek met vertegenwoordigers van de gemeente hebben wij begrepen dat er in 2024 een drietal projecten als groot en complex zijn aangemerkt. Dit betreft het project ‘Markt 10’, Zwembad (Van Tuylpark) en ‘Poppodium Boerderij’. Daarnaast zijn er 10 projecten als ‘groot’ aangemerkt.

Ambtelijke beheersing van grote en complexe projecten
Voor de ambtelijke beheersing van deze projecten worden specifieke rollen en structuren ingezet:

- **Projectcontroller**: Een projectcontroller wordt vanaf de initiatieffase toegewezen. Deze persoon is verantwoordelijk voor de monitoring van de financiële beheersing en risicobeheersing binnen het project.
- **Projectbeheerser**: Een projectbeheerser wordt direct vanaf de start betrokken bij het project om de operationele en procesmatige beheersing te borgen.
- **Stuurgroep en escalatieprocedure**: Indien meerdere gemeentelijke afdelingen betrokken zijn, wordt een ambtelijke stuurgroep gevormd om besluitvorming efficiënter te laten verlopen. Indien nodig wordt op bestuurlijk niveau geëscaleerd.

Aanvullende beheersmaatregelen voor complexe en grote projecten
Ten opzichte van reguliere projecten worden voor grote en complexe projecten aanvullende beheersmaatregelen getroffen, waaronder:

- **Versterkte projectbeheersing**: Door de inzet van een gespecialiseerde projectcontroller en projectbeheerser worden risico’s vroegtijdig geïdentificeerd en gemitigeerd.
- **Periodieke risicobeoordeling**: Er wordt structureel gewerkt met risicodossiers waarin scenario’s en beheersmaatregelen worden opgenomen.
- **Duidelijke escalatielijnen**: Bij projectoverschrijdende of risicovolle situaties wordt tijdig geëscaleerd naar het college van B&W of de gemeenteraad.

Informatievoorziening aan de gemeenteraad: wijze en frequentie
Om de gemeenteraad tijdig en volledig te informeren over de voortgang van grote en complexe projecten, is de volgende informatievoorziening ingericht:

- **Voortgangsrapportages**: Tweemaal per jaar ontvangt de gemeenteraad een uitgebreide rapportage over de voortgang van deze projecten.
- **Tussentijdse informatievoorziening**: Indien er significante wijzigingen plaatsvinden in de scope, financiële kaders of planning van het project, wordt de raad tussentijds geïnformeerd via het college van B&W.

- **Handvest Informatievoorziening**: Dit document beschrijft de kaders en verplichtingen met betrekking tot de informatievoorziening over grote en complexe projecten richting de raad.

Met deze systematiek beoogt de gemeente Zoetermeer grip te houden op grote en complexe projecten en de gemeenteraad tijdig van relevante informatie te voorzien. Wij denken dat de gemeente de beleidsmatige aspecten van het projectbeheer met de ‘Zoetermeerse werkwijze’ voldoende op orde heeft. Belangrijk hierbij is te evalueren of de projecten initieel in de juiste categorie worden ingedeeld, of de informatievoorziening op dit onderdeel (de indeling) toereikend is en of tussentijds ook kan worden op- en afgeschaald en in hoeverre de raad hierin wordt betrokken.

7. Bijlage: verplichte tabel SiSa

PUBLIEKE
SECTOR
ACCOUNTANTS

7. Bijlage: verplichte tabel SiSa

Verplichte tabel fouten en onzekerheden SiSa-bijlage

In overeenstemming met hoofdstuk 7.2.1 van de Nota verwachtingen accountantscontrole SiSa 2024 is onderstaande tabel leeggelaten (de kolommen 'Financiële omvang in euro's' en 'Toelichting fout/onzekerheid'), als er geen sprake is van fouten of onzekerheden die boven de rapporteringstoleranties uitkomen.

Strekking controleverklaring getrouwheid gehele jaarrekening: goedkeurend.
Rechtmatigheidsoordeel specifieke uitkeringen: goedkeurend.

Nr.	Specifieke uitkering of overig	Fout of onzekerheid	Financiële omvang in euro's	Toelichting fout/onzekerheid
A20	Specifieke uitkering versterking van de lokale integrale aanpak van radicalisering, extremisme en terrorisme 2023-2026	Fout		
A20	Specifieke uitkering versterking van de lokale integrale aanpak van radicalisering, extremisme en terrorisme 2023-2026	Onzekerheid		
A31	Regeling specifieke uitkering ter voorkoming van jeugdcriminaliteit 2024	Fout		
A31	Regeling specifieke uitkering ter voorkoming van jeugdcriminaliteit 2024	Onzekerheid		
A42	HIC-aanpak Zoetermeer 2024-2025	Fout		
A42	HIC-aanpak Zoetermeer 2024-2025	Onzekerheid		
B2	Regeling specifieke uitkering gemeentelijke hulp gedupeerden toeslagenproblematiek	Fout		
B2	Regeling specifieke uitkering gemeentelijke hulp gedupeerden toeslagenproblematiek	Onzekerheid		

C62	Specifieke uitkering aan gemeenten voor de bekostiging van de kwijtschelding van gemeentelijke belastingen van gedupeerden door de toeslagenaffaire	Fout		
C62	Specifieke uitkering aan gemeenten voor de bekostiging van de kwijtschelding van gemeentelijke belastingen van gedupeerden door de toeslagenaffaire	Onzekerheid		
C92	Regeling specifieke uitkering Informatiepunten Digitale Overheid	Fout		
C92	Regeling specifieke uitkering Informatiepunten Digitale Overheid	Onzekerheid		
D8	Onderwijsachterstandenbeleid 2023-2026 (OAB)	Fout		
D8	Onderwijsachterstandenbeleid 2023-2026 (OAB)	Onzekerheid		
D10	Volwasseneneducatie	Fout		
D10	Volwasseneneducatie	Onzekerheid		
D14	Regeling specifieke uitkering inhalen COVID-19 gerelateerde onderwijsvertragingen	Fout		
D14	Regeling specifieke uitkering inhalen COVID-19 gerelateerde onderwijsvertragingen	Onzekerheid		

D21	Specifieke uitkering Impuls Jongerencultuur	Fout		
D21	Specifieke uitkering Impuls Jongerencultuur	Onzekerheid		
E3	Subsidieregeling sanering verkeerslawaai	Fout		
E3	Subsidieregeling sanering verkeerslawaai	Onzekerheid		
E104	Specifieke uitkering woningbouw op korte termijn door bovenplanse infrastructuur	Fout		
E104	Specifieke uitkering woningbouw op korte termijn door bovenplanse infrastructuur	Onzekerheid		
E110	Tijdelijke regeling specifieke uitkering mobiliteitspakketten ten behoeve van woningbouw	Fout		
E110	Tijdelijke regeling specifieke uitkering mobiliteitspakketten ten behoeve van woningbouw	Onzekerheid		
E44B	Tijdelijke impulsregeling klimaatadaptatie 2021–2027	Fout		
E44B	Tijdelijke impulsregeling klimaatadaptatie 2021–2027	Onzekerheid		

G2	Gebundelde uitkering op grond van artikel 69 Participatiewet gemeentedeel 2024	Fout		
G2	Gebundelde uitkering op grond van artikel 69 Participatiewet gemeentedeel 2024	Onzekerheid		
G2	Gederfde baten die voortvloeien uit kwijtschelden schulden in het kader van de hersteloperatie kinderopvangtoeslagaffaire gebundelde uitkering Participatiewet in jaar T gemeentedeel 2024	Fout		
G2	Gederfde baten die voortvloeien uit kwijtschelden schulden in het kader van de hersteloperatie kinderopvangtoeslagaffaire gebundelde uitkering Participatiewet in jaar T gemeentedeel 2024	Onzekerheid		
G3	Besluit bijstandverlening zelfstandigen 2004 gemeentedeel 2024	Fout		
G3	Besluit bijstandverlening zelfstandigen 2004 gemeentedeel 2024	Onzekerheid		
G3	BBZ vóór 2020 - Gederfde baten die voorvloeien uit kwijtschelden schulden levensonderhoud BBZ in jaar T (exclusief BOB) gemeentedeel 2024	Fout		
G3	BBZ vóór 2020 - Gederfde baten die voorvloeien uit kwijtschelden schulden in het kader van de hersteloperatie kinderopvangtoeslagaffaire levensonderhoud BBZ in jaar T (exclusief BOB)_gemeentedeel 2024	Onzekerheid		

G3	BBZ vóór 2020 - Gederfde baten die voorvloeien uit kwijtschelden van achterstallige betalingen kapitaalverstrekkingen BBZ in het kader van de hersteloperatie kinderopvangtoeslagaffaire in jaar T (exclusief BOB)_gemeentedeel 2024	Fout		
G3	BBZ vóór 2020 - Gederfde baten die voorvloeien uit kwijtschelden van achterstallige betalingen kapitaalverstrekkingen BBZ in het kader van de hersteloperatie kinderopvangtoeslagaffaire in jaar T (exclusief BOB) gemeentedeel 2024	Onzekerheid		
G3	BBZ vóór 2020 - Gederfde baten die voorvloeien uit kwijtschelden schulden levensonderhoud BBZ en achterstallige betalingen kapitaalverstrekkingen BOB in het kader van de hersteloperatie kinderopvangtoeslagaffaire in jaar Tgemeentedeel 2024	Fout		
G3	BBZ vóór 2020 - Gederfde baten die voorvloeien uit kwijtschelden schulden levensonderhoud BBZ en achterstallige betalingen kapitaalverstrekkingen BOB in het kader van de hersteloperatie kinderopvangtoeslagaffaire in jaar T_gemeentedeel 2024	Onzekerheid		
G3	BBZ vanaf 2020 - Gederfde baten die voorvloeien uit kwijtschelden van achterstallige betalingen kapitaalverstrekkingen BBZ in het kader van de hersteloperatie kinderopvangtoeslagaffaire in jaar T gemeentedeel 2024	Fout		
G3	BBZ vanaf 2020 - Gederfde baten die voorvloeien uit kwijtschelden van achterstallige betalingen	Onzekerheid		

	kapitaalverstrekkingen BBZ in het kader van de hersteloperatie kinderopvangtoeslagaffaire in jaar T gemeentedeel 2024			
G4	Tozo 1_fundamentele rechtmatigheidseisen gemeentedeel 2024	Fout		
G4	Tozo 1_fundamentele rechtmatigheidseisen gemeentedeel 2024	Onzekerheid		
G4	Tozo 1_belangrijke rechtmatigheidseisen _gemeentedeel 2024	Fout		
G4	Tozo 1_belangrijke rechtmatigheidseisen _gemeentedeel 2024	Onzekerheid		
G4	Tozo 2 gemeentedeel 2024	Fout		
G4	Tozo 2 gemeentedeel 2024	Onzekerheid		
G4	Tozo 3 gemeentedeel 2024	Fout		
G4	Tozo 3 gemeentedeel 2024	Onzekerheid		
G4	Tozo 4 gemeentedeel 2024	Fout		

G4	Tozo 4 gemeentedeel 2024	Onzekerheid		
G4	Tozo 5 gemeentedeel 2024	Fout		
G4	Tozo 5 gemeentedeel 2024	Onzekerheid		
G4	Kwijtschelding schulden Tozo in het kader van de hersteloperatie kinderopvangtoeslagaffaire - gederfde baten die voortvloeien uit kwijtschelden schulden levensonderhoud in jaar Tgemeentedeel 2024	Fout		
G4	Kwijtschelding schulden Tozo in het kader van de hersteloperatie kinderopvangtoeslagaffaire - gederfde baten die voortvloeien uit kwijtschelden schulden levensonderhoud in jaar T gemeentedeel 2024	Onzekerheid		
G4	Kwijtschelding schulden Tozo in het kader van de hersteloperatie kinderopvangtoeslagaffaire - gederfde baten die voortvloeien uit kwijtschelden van achterstallige betalingen op kapitaalverstrekking in jaar T_gemeentedeel 2024	Fout		
G4	Kwijtschelding schulden Tozo in het kader van de hersteloperatie kinderopvangtoeslagaffaire - gederfde baten die voortvloeien uit kwijtschelden van achterstallige betalingen op kapitaalverstrekking in jaar T_gemeentedeel 2024	Onzekerheid		
G10	Wet inburgering gemeentedeel 2024	Fout		

G10	Wet inburgering gemeentedeel 2024	Onzekerheid		
G12	Gederfde baten die voortvloeien uit kwijtschelden schulden Bijzondere bijstand in het kader van de hersteloperatie kinderopvangtoeslagaffaire in jaar T_ gemeentedeel 2024	Fout		
G12	Gederfde baten die voortvloeien uit kwijtschelden schulden Bijzondere bijstand in het kader van de hersteloperatie kinderopvangtoeslagaffaire in jaar T_gemeentedeel 2024	Onzekerheid		
G12	Gederfde baten die voortvloeien uit kwijtschelden schulden Wet Inburgering van 13 september 2012 in het kader van de hersteloperatie kinderopvangtoeslagaffaire in jaar T gemeentedeel 2024	Fout		
G12	Gederfde baten die voortvloeien uit kwijtschelden schulden Wet Inburgering van 13 september 2012 in het kader van de hersteloperatie kinderopvangtoeslagaffaire in jaar T gemeentedeel 2024	Onzekerheid		
G13	Besteding/baten onderwijsroute gemeentedeel 2024	Fout		
G13	Besteding/baten onderwijsroute gemeentedeel 2024	Onzekerheid		
G13	Bestedingen/baten overige voorzieningen_ gemeentedeel	Fout		

G13	Bestedingen/baten overige voorzieningen_ gemeentedeel	Onzekerheid		
H4	Regeling specifieke uitkering stimulering sport	Fout		
H4	Regeling specifieke uitkering stimulering sport	Onzekerheid		
H12	Regeling specifieke uitkering lokale preventieakkoorden of preventieaanpakken	Fout		
H12	Regeling specifieke uitkering lokale preventieakkoorden of preventieaanpakken	Onzekerheid		
H30	Specifieke uitkering versterking voor sport en bewegen, gezondheidsbevordering, cultuurparticipatie en de sociale basis 2023-2026	Fout		
H30	Specifieke uitkering versterking voor sport en bewegen, gezondheidsbevordering, cultuurparticipatie en de sociale basis 2023-2026	Onzekerheid		
H35	Specifieke uitkering IZA-doelen 2023-2026	Fout		
H35	Specifieke uitkering IZA-doelen 2023-2026	Onzekerheid		
J9	Specifieke uitkering woningbouwimpuls	Fout		

J9	Specifieke uitkering woningbouwimpuls	Onzekerheid		
J105	Regeling specifieke uitkering startbouwimpuls	Fout		
J105	Regeling specifieke uitkering startbouwimpuls	Onzekerheid		
J106	Tijdelijke regeling specifieke uitkering gebiedsbudget	Fout		
J106	Tijdelijke regeling specifieke uitkering gebiedsbudget	Onzekerheid		
J109	Meerjarig regeling specifieke uitkering herstructurering volkshuisvesting	Fout		
J109	Meerjarig regeling specifieke uitkering herstructurering volkshuisvesting	Onzekerheid		
J209	Meerjarige regeling voor huisvesting aandachtsgroepen	Fout		
J209	Meerjarige regeling voor huisvesting aandachtsgroepen	Onzekerheid		
J210B	Meerjarige regeling specifieke uitkering flexibele inzet woningbouw	Fout		

J210B	Meerjarige regeling specifieke uitkering flexibele inzet woningbouw	Onzekerheid		
J32	Regeling specifieke uitkering ventilatie in scholen	Fout		
J32	Regeling specifieke uitkering ventilatie in scholen	Onzekerheid		
J41B	Regeling specifieke uitkering flexibele inzet woningbouw	Fout		
J41B	Regeling specifieke uitkering flexibele inzet woningbouw	Onzekerheid		
J55	Aanpak energiearmoede	Fout		
J55	Aanpak energiearmoede	Onzekerheid		
J94	Regeling specifieke uitkering verduurzaming slecht geïsoleerde woningen van eigenaar-bewoners en woningen van verenigingen van eigenaars, woonverenigingen en wooncoöperaties in het kader van het Nationaal Isolatieprogramma	Fout		
J94	Regeling specifieke uitkering verduurzaming slecht geïsoleerde woningen van eigenaar-bewoners en woningen van verenigingen van eigenaars, woonverenigingen en wooncoöperaties in het kader van het Nationaal Isolatieprogramma	Onzekerheid		

K28	Tijdelijke regeling capaciteit decentrale overheden voor klimaat- en energiebeleid	Fout		
K28	Tijdelijke regeling capaciteit decentrale overheden voor klimaat- en energiebeleid	Onzekerheid		
M16	Bekostigingsregeling opvang ontheemden Oekraïne	Fout		
M16	Bekostigingsregeling opvang ontheemden Oekraïne	Onzekerheid		